

# MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ VERTINIMAS

2023 m. vasario 2 d.

Nr. VRE-2

## SANTRAUKA

### Vertinimo svarba

Vienas iš Europos įgūdžių darbotvarkės tikslų yra pasiekti, kad 2025 m. bent 50 proc. visų 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų mokytųsi<sup>1</sup>. Žinių ir įgūdžių, kuriuos žmogus įgyja mokykloje ar universitete, neužtenka visam gyvenimui. Visuomenė turi priprasti ir prisitaikyti prie poreikio nuolat tobulinti žinias, nes patirties įgijimas ir galimybė mokytis bei tobulintis yra svarbiausia vertybė ateičiai. Kokybiško visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybės yra būtinos visiems žmonėms, nepaisant jų užsiėmimo ir kitų aplinkybių<sup>2</sup>. Mokymasis visą gyvenimą apima mokymosi veiklą per visą žmogaus gyvenimą, siekiant tobulinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, atsižvelgiant į asmeninę, pilietinę, socialinę ar su užimtumu susijusią perspektyvą<sup>3</sup>.

Lietuvos mokymosi visą gyvenimą srityje stebimi lėti, tačiau teigiami pokyčių signalai<sup>4</sup>. Nuo 2014 m. Lietuvoje fiksuojamas mokymosi visą gyvenimą lygio<sup>5</sup> augimas, iki 2021 m. 25–64 m. amžiaus gyventojų grupėje jis padidėjo 3,4 proc. punkto iki 8,5 proc., bet vis dar nesiekia ES vidurkio 10,8 proc.<sup>6</sup> Kitose amžiaus grupėse atotrūkis taip pat egzistuoja: 25–34 m. amžiaus gyventojų mokymosi visą gyvenimą lygis – 11,9 proc. (ES–18,2 proc.), o 55–74 m. – 3,5 proc. (ES–4,2 proc.)<sup>7</sup>.

---

<sup>1</sup> European Skills Agenda. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en> (žiūrėta 2022-11-21).

<sup>2</sup> UNESCO Lietuvos nacionalinė komisija. Prieiga per internetą: <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima> (žiūrėta 2022-12-01).

<sup>3</sup> OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.

<sup>4</sup> Vyriausybės strateginės analizės centras. STRATA (2022). Žmogiškojo kapitalo būklė 2022.

<sup>5</sup> Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis pagal jų amžiaus grupes proc.

<sup>6</sup> Eurostato duomenys. Prieiga per internetą: [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg\\_04\\_60/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_60/default/table?lang=en) (žiūrėta 2023-02-02).

<sup>7</sup> Eurostato duomenys.

ES Taryba dėl 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės nurodo tokias prioritetines sritis: suinteresuotų subjektų bendradarbiavimu pagrįstas suaugusiųjų mokymo valdymas, tvariai finansuojama kokybiška mokymosi galimybių pasiūla, užtikrinant prieinamumą ir lankstumą<sup>8</sup>. 2021 m. EBPO atliko Lietuvos įgūdžių vertinimą ir pateikė rekomendacijas dėl keturių prioritetinių sričių<sup>9</sup>. Vyriausybės patvirtintoje 2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje numatyta įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą.

Valstybės kontrolė, suprasdama mokymosi visą gyvenimą svarbą ir norėdama paskatinti sprendimus priimančias institucijas veikti aktyviau, susitelkti ties svarbiausiais klausimais ir priimti kryptingus sprendimus, kad žmonių įgūdžiai, kompetencijos atitiktų rinkos poreikius ir jų gebėjimus, kad galėtų susikurti sėkmingas karjeras, atliko vertinimą.

## Vertinimo tikslas ir apimtis

Vertinimo tikslas – pateikti susistemintą informaciją apie mokymosi visą gyvenimą galimybes ir kliūtis.

Pagrindinės vertinimo kryptys:

- suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos valdymas;
- paskatos mokytis visą gyvenimą;
- kliūtys ir galimybės suaugusiesiems mokytis visą gyvenimą.

Vertinimo subjektas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Vertinome ministerijų ir kitų įstaigų pateiktą informaciją. Apklausėme savivaldybes ir jų neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorius, profesinį mokymą teikiančias įstaigas. Organizavome susitikimus su Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Ugdymo mokslų instituto, Vyriausybės strateginės analizės centro, Socialinės apsaugos ir darbo bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, Kauno technologijos universiteto, Kauno technikos kolegijos, Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti, Lietuvos suaugusiųjų švietimo, Lietuvos savivaldybių, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų, Lietuvos savivaldybių švietimo padalinių vedėjų asociacijų atstovais.

Vertinamas 2019–2021 m. laikotarpis. Siekdami įvertinti pokyčius, naudojome ankstesnių (nuo 2013 m.) ir 2022 m. duomenis.

Vertinimo apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Vertinimo apimtis ir metodai“ (31 psl.).

---

<sup>8</sup> ES Tarybos rezoliucija 2021/C 504/02 dėl naujosios 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės, 2021-02-26. Prieiga per internetą: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214(01)&from=EN) (žiūrėta 2022-11-21).

<sup>9</sup> OECD (2021), OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris.

## Pagrindiniai vertinimo rezultatai

Lietuvos gyventojai nelinkę mokytis – mokymosi visą gyvenimą lygis nuo 2014 m. didėja, tačiau 2021 m. nesiekė ES vidurkio (10,8 proc.) ir sudarė 8,5 proc. Bendra mokymosi visą gyvenimą sistema nuo 2013 m. vis dar nesukurta, neužtikrinamas suaugusiųjų profesinis orientavimas ir informuotumas apie mokymosi naudą ir pasiūlą, todėl neišnaudojamos galimybės nuolat mokytis ir atnaujinti žinias, profesinius, socialinius įgūdžius ir kompetencijas, siekiant išlikti konkurencingais darbo rinkoje.

### Turi būti sukurtas bendras mokymosi visą gyvenimą sistemos modelis

EBPO Lietuvos įgūdžių strategijos rekomendacijos įgyvendinamos fragmentiškai – 76 proc. rekomendacijų, susijusių su suaugusiųjų mokymusi, neplanuojama įgyvendinti. Didžiąją dalį – 7 iš 10, įgyvendinamų rekomendacijų Švietimo, mokslo ir sporto ministerija sieja su vieno langelio karjera planuoti ir įgūdžiams tobulinti įdiegimu. EBPO rekomenduota įgūdžių taryba neįsteigta, o apie 2019–2022 m. Nacionalinės žmogiškųjų išteklių stebėsenos komisijos veiklą ir sprendimus nėra informacijos. Trūksta socialinių partnerių ir savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių įtraukimo ir kryptingos veiklos, jų funkcijos neapibrėžtos. 10 proc. savivaldybių nevykdo įstatymo nuostatų ir nerengia neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų plano, beveik trečdalis (31 proc.) koordinatorių neatsiskaito už plano įgyvendinimo rezultatus. Nuo 2013 m. kuriama mokymosi visą gyvenimą sistema, tačiau dėl užsitęsusių diskusijų su suinteresuotomis šalimis ir institucinės lyderystės trūkumo bendras mokymosi visą gyvenimą modelis dar nesukurta. Siekiant didinti mokymosi visą gyvenimą lygį, svarbu sukurti bendrą šio mokymosi sistemos modelį ir įdiegti vieno langelio principu veikiančią elektroninę sistemą (individualias mokymosi paskyras), kuri būtų patraukli vartotojams ir skatintų mokytis (1 skyrius, 9 psl.).

### Mokymasis turėtų tapti įpročiu kiekvienam

Lietuvos gyventojams nepakanka informavimo apie mokymosi svarbą, naudą ir galimybes. 42 proc. gyventojų nebuvo matę ir girdėję apie mokymosi visą gyvenimą svarbą, įprotį mokytis turi tik kas penktas, 19 proc. savivaldybių suaugusiųjų motyvacijos mokytis trūkumą įvardijo kaip vieną didžiausių problemų. Dirbantys suaugusieji profesinio orientavimo paslaugas gali gauti 14 Lietuvoje veikiančių regioninių karjeros centrų, tačiau jų profesinis orientavimas nereglamentuotas ir neužtikrinamas – tik 2 proc. paslaugų gavėjų buvo suaugusieji. Nepakankamai informuojant apie mokymosi visą gyvenimą svarbą, naudą, neužtikrinant konsultavimo, neišnaudojamos galimybės nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, neatsilikti nuo darbo rinkos poreikių ir taip formuoti žmonių įprotį mokytis (2 skyrius, 18 psl.).

### Apsispręsti mokytis padėtų finansinės paskatos ir galimybės suderinti įsipareigojimus

2021 m. vidutiniškai 4 proc. 25–64 m. amžiaus Lietuvos gyventojų dalyvavo formaliajame aukštajame ir profesiniame mokyme. EBPO duomenimis, 7,6 proc. suaugusiųjų (4,6 proc. p. mažiau nei EBPO vidurkis) dalyvauja neformaliajame mokyme. Lietuvoje nėra informacijos, kiek yra šio mokymo teikėjų (privatių ir valstybinių), kiek programų skirta suaugusiesiems. Neturint šios informacijos, gali būti neužtikrinama tokio mokymo kokybė. 2019–2022 m. 29 proc. savivaldybių neatliko formaliojo tęstinio ir neformaliojo suaugusiųjų mokymo vertinimo, o 35 proc. profesinio mokymo įstaigų atlikdamos poreikio vertinimą remiasi tik Užimtumo tarnybos įsidarbinimo galimybių barometru. Vyriausybės strateginės analizės centro duomenimis, suaugusiesiems dažniausiai kyla finansinės ir

laiko derinimo kliūtys: 30 proc. sunku sumokėti už mokymo paslaugas, 26 proc. – mokymąsi suderinti su šeimos ir asmeniniais poreikiais, 22 proc. – su darbo grafiku. Siekiant, kad kuo daugiau suaugusiųjų rinktųsi mokytis, svarbu sudaryti lanksčias, poreikius atitinkančias mokymosi galimybes, o diegiama vieno langelio principu paremta individualių mokymosi paskyrų sistema turėtų spręsti su pinigineis ištekliais susijusias kliūtis (3 skyrius, 23 psl.).

#### Pokyčiai vertinimo metu

2022-12-30 oficialiam derinimui pateiktas Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pakeitimo projektas dėl individualių mokymosi paskyrų sistemos. Įvertinus institucijų pateiktas pastabas, projektą planuojama pateikti Vyriausybei.

2023-01-18 parengtas ir 2023-01-20 Vyriausybės komisijos nacionalinei žmogiškųjų išteklių stebėsenai koordinuoti posėdyje aptartas individualių mokymosi paskyrų sistemos modelio aprašymo projektas ir jo įtvirtinimas įstatyme. Individualių mokymosi paskyrų sistemą ir jos įgyvendinimą reglamentuojančius teisės aktus Švietimo, mokslo ir sporto ministerija planuoja parengti iki 2023 m. birželio mėnesio.